

*Олена Можаровська,
викладач Вінницького
технічного коледжу*

МЕТОД CASE-STUDY ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ІНШОМОВНОГО НАВЧАННЯ

У статті представлено аналіз можливостей використання методу case-study під час іношомовної професійної підготовки як методу сучасних технологій в професійно-орієнтованому навчанні. Детально розкривається сутність поняття «кейс», «кейс-метод». Наведені приклади можливої інтеграції різних методів під час організації роботи з кейсом, а також приклад заняття з використанням кейс-методу.

Ключові слова: кейс-метод, самостійна робота, професійно-орієнтоване навчання, реальні ситуації, іношомовне навчання.

В статье представлен анализ возможностей использования метода case-study в процессе иноязычной профессиональной подготовки как метода современных технологий в профессионально-ориентированном обучении. Подробно раскрывается сущность понятия «кейс», «кейс-метод». Приведены примеры возможностей интеграции различных методов во время организации работы с кейсом, а также пример занятия с использованием кейс-метода.

Ключевые слова: кейс-метод, самостоятельная работа, профессионально-ориентированное обучение, реальные ситуации, иноязычное обучение.

The analysis of the possibilities of using the method of case-study in the foreign language training as a means of modern technologies in professionally-oriented training is presented in the article. The essence of the concept of «case-study», «case-method» is detailed. The examples of possible integration of different techniques in the organization of work with case are presented and also the example of a case-study lesson are presented.

Key words: case-method, independent work, professionally-oriented education, real situations, foreign language training.

Глобальні зміни в суспільстві, що характеризуються зростанням вимог до фахівців, швидким розвитком високотехнологічних галузей виробництва, потребують високого рівня універсальності професійної діяльності людей. Завданням навчальних закладів технічного напрямку є

підготовка спеціалістів, які володіють професійною компетенцією, навичками швидкої адаптації до умов неперервного оновлення виробництва, здатних до постійного самовдосконалення, зацікавлених у професійному зростанні шляхом поліпшення своєї фахової підготовки. У цих умовах стає актуальною іншомовна освіта, яка має забезпечити активне володіння майбутніми фахівцями технічної сфери іноземною мовою як засобом формування і формулювання думок під час виконання професійних обов'язків, а також формування особистості майбутнього спеціаліста, який саморозвивається.

До проблем іншомовної підготовки в професійній освіті зверталися І. О. Зимняя, Л. І. Морська, С. Ю. Ніколаєва, Н. Р. Петранговська, В. С. Поліна, Л. П. Пуховська, С. В. Радецька та інші.

Наукова новизна зумовлена авторським підходом щодо проблематики використання методу case-study під час професійно-орієнтованого іншомовного навчання.

Метою статті є аналіз можливостей використання методу case-study під час іншомовної професійної підготовки як методу сучасних технологій в професійно-орієнтованому навчанні.

Case-study – це метод, заснований на розборі практичних ситуацій. Він став однією з основних технологій бізнес-освіти. Назва походить від латинської «casus» – заплутаний або незвичний випадок. Розрізняють «польові» (засновані на реальному фактичному матеріалі) і «кабінетні» (вигадані) кейси.

Метод вивчення конкретних ситуацій (кейсів) виник на початку ХХ століття в школі бізнесу Гарвардського університету. Зарубіжні публікації називають цей метод методом вивчення ситуацій (case-studies), ділових історій (case stories), або просто case method. У російськомовних виданнях найчастіше йдеться про метод конкретних ситуацій (КС), ділових ситуацій, ситуаційних завданнях. Мета методу: навчити індивідуально або групою аналізувати інформацію, сортувати її для вирішення завдання, виявляти ключові проблеми, генерувати альтернативні шляхи їх вирішення, вибрати оптимальне рішення і формувати програми дій.

Ми вважаємо, що цей метод можна віднести до числа найбільш ефективних і сучасних методик викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. У даному випадку сутність методу case-study полягає в самотійній іншомовній діяльності студентів у штучно створеному професійному середовищі, яке дає можливість з'єднати теоретичну підготовку і практичні вміння, необхідні для творчої діяльності в професійній сфері. Студентам пропонується осмислити ситуації професійної діяльності, які передбачають необхідність вирішення проблеми. У процесі вирішення проблеми студенти змушені актуалізувати необхідний для цього комплекс засвоєних знань. Кейс-метод дозволяє враховувати професійну підготовку студентів, інтереси, вироблений стиль мислення і

поведінки, що дає можливість широко використовувати його в іншомовній професійній підготовці.

Ми розділяємо думку О. М. Долгорукова, що метод case-study – це не просто методичне нововведення – це метод активного навчання на основі реальних ситуацій. Можна сказати, що цей метод спрямований не стільки на освоєння конкретних знань, або вмінь, скільки на розвиток загального інтелектуального і комунікативного потенціалу студентів і викладачів.

Кейс – це маленький літературний твір, що дозволяє не тільки отримати інформацію, а й зануритися в атмосферу, що відбувається. Це допомагає студентам представити себе в реальній життєвій ситуації, а не просто вирішувати складне завдання. Спочатку вдома студенти відповідають на питання («проаналізуйте ситуацію і запропонуйте стратегію дій»). Після цього кейс можна обговорити групою (study group). За допомогою командної роботи студенти вчать один у одного. Потім на занятті викладач пропонує «відкрити» кейс, тобто описати ситуацію і запропонувати стратегію вирішення проблеми. Процес виклику до дошки називається «cold call» і є великим стимулом для гарної підготовки до занять. В процесі обговорення кейса викладач намагається утриматися від відповідей на питання. Замість цього він задає питання аудиторії і дає слово студентам, щоб вони самі відповідали на них. У процесі обговорення зав'язується дискусія. Апробування своїх комунікативних здібностей в ході дискусії дає можливість кожному учаснику виявити свої слабкі сторони і стимулювати бажання працювати в напрямі вдосконалення знань з іноземної мови [1, с. 97]. Наприкінці занять викладач розповідає про те, що ж дійсно відбулося в реальній ситуації, на основі якої складений кейс, і які висновки можна зробити. Метод кейсів робить основний акцент на самостійне мислення, здатність доносити свої думки.

Проблема впровадження кейс-методу в практику вищої професійної освіти є досить актуальною, що зумовлено двома тенденціями:

– перша впливає із загальної спрямованості першої тенденції розвитку освіти, її орієнтації не стільки на отримання конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності, вмінь і навичок розумової діяльності, розвиток здібностей особистості, серед яких особлива увага приділяється здатності до навчання, зміну парадигми мислення, вмінню переробляти велику кількість інформації;

– друга впливає з розвитку вимог до якості фахівця, який відповідає не тільки вимогам першої тенденції, але й повинен володіти також здатністю оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнятись системністю та ефективністю дій в умовах кризи [2, с. 2].

Розглянемо сильні сторони цього методу:

- можливість роботи в групах на єдиному полі;
- використання короткої інформації, яка знижує ступінь невизначеності в умовах ліміту часу;

- можливість отримання студентами не тільки знання, а й глибоке осмислення теоретичних концепцій;
- використання принципів проблемного навчання;
- можливість створення нових моделей діяльності;
- вироблення навичок найпростішого узагальнення значної кількості інформації [3, с. 155–156].

Кейс-метод вимагає підготовленості студентів, наявності у них навичок самостійної роботи. Непідготовленість студентів, нерозвиненість їх мотивації може привести до поверхневого обговорення кейса, тому кейс-метод на заняттях з іноземної мови рекомендується застосовувати на старших курсах, так як необхідний певний запас знань за фахом і достатній рівень володіння іноземною мовою. Крім того, будучи складним і ефективним методом навчання, кейс-метод не є універсальним і застосовується особливо успішно тільки в поєднанні з іншими методами іншомовного навчання, тому що сам по собі не закладає обов'язкового нормативного знання мов. Наведемо приклади можливої інтеграції різних методів під час організації роботи з кейсом:

Методи інтегровані в кейс-метод	Характеристика його ролі в кейс-методі
<i>Моделювання</i>	Побудова моделі ситуації
<i>Системний аналіз</i>	Системне представлення та аналіз ситуації
<i>Метод опису</i>	Створення опису ситуації
<i>Уявний експеримент</i>	Спосіб отримання знання про ситуацію за допомогою її уявного перетворення
<i>Метод класифікації</i>	Створення впорядкованих переліків властивостей, сторін, складових ситуацій
<i>Проблемний метод</i>	Подання проблеми, яка лежить в основі ситуації
<i>«Мозкова атака»</i>	Генерування ідей щодо ситуації
<i>Ігрові методи</i>	Представлення варіантів поведінки
<i>Дискусія</i>	Обмін думками з приводу проблеми та шляхів її вирішення

Метод моделювання виступає засобом представлення кейса як моделі реальної ситуації, яка характерна для певної сфери суспільства. Чим ближче ця модель до реальної ситуації, тим цінніше кейс.

Розглянемо, що дає використання кейс-методу в професійно-орієнтованому іншомовному навчанні. Отже:

1. Підвищує рівень знання іноземної мови в цілому (Використання професійних іншомовних термінів і їх розуміння більш ефективно, ніж просте їх завчання, так як вимагає вміння їх використовувати під час бесіди, дискусій, доповіді).
2. Розвиває творче мислення, змушувати думати на мові.
3. Розвиває навички проведення презентації (Вміння публічно представити свою роботу іноземною мовою).
4. Вчить формулювати різні типи питань.

5. Розвиває вміння вести дискусію, аргументувати відповіді, що сприяє розвитку мови без опори на готовий текст.
6. Удосконалює навички професійного читання іноземною мовою та обробки інформації.
7. Вчить працювати в команді і виробляти колективне рішення.
8. Дозволяє повноцінно вирішити індивідуальну та групову самостійну роботу студентів.

Розбираючи кейс, студенти фактично отримують на руки готове рішення, яке можна застосувати в аналогічних обставинах. Збільшення в «багажі» студента проаналізованих кейсів, збільшує ймовірність використання готової схеми рішень до сформованої ситуації, формує навички вирішення більш серйозних проблем.

Процес створення кейса являє собою складну педагогічну систему і здійснюється в кілька етапів [2]:

- *Формування дидактичних цілей.* На цьому етапі визначається місце кейса в структурі навчального курсу, виявлення знань, умінь і навичок, формування соціальних компетенцій студентів. Методичною метою може бути ілюстрація до теорії й суто практична ситуація, або їх поєднання. Мета повинна бути вагомим, щоб зацікавити студентів. Цьому сприятиме напруженість ситуацій, конфлікт або драматичність, які дозволять прийняти швидко, своєчасне і правильне рішення. Кейс повинен бути написаний зрозумілою студенту мовою, без зайвої термінології.

- *Побудова програмної карти кейса.* Карта складається з певних тез, які втілюються в тексті. Це як би каркас, який обростає інформацією, деталями для вирішення проблеми. Складається схема кейса: а) позначається дія, дійові особи, надається їх характеристика; б) описується ситуація (симптоми); в) вказуються елементи середовища (зовнішні фактори).

- *Соціальна система для кейса.* Сюди можна віднести організацію, установу, які мають безпосереднє відношення до тез.

- *Збір інформації в обраній системі.* Інформація має бути об'єктивною, достатньою та достовірною для складання тез.

- *Побудова моделі ситуації.* Ситуація максимально відображає діяльність представленої в кейсі системи.

- *Вибір жанру кейса.* Викладач, який складає кейс, вибирає його вид.

- *Написання тексту кейса.* Це найважча частина, оскільки необхідно адекватно відобразити, зібрати і проаналізувати інформацію, при цьому пам'ятати про аудиторію, для якої складено кейс.

- *Діагностика правильності й ефективності кейса.* Проводиться навчально-методичний експеримент, побудований за певною схемою, для з'ясування ефективності кейса.

- *Впровадження кейса в практику навчання.*

Наведемо приклад заняття з іноземної мови за професійним спрямуванням для електромеханічного відділення з використанням кейс-методу.

1. Робота над кейсом в групі починається з розбору назви кейса: «*The Smart*». Ключове запитання: «*What is the smart?*».

2. Далі студентам надається коротка «історія» кейса – озвучується проблема (дилема), яку необхідно вирішити: «*What are the advantages and disadvantages of the smart?*».

3. Для зручності інтерпретації кейса студенти забезпечуються ключовими словами з обговорюваної теми: ***the smart fortwo, mobile, efficient, economical, safety, urban mobility, innovation, functionality, joie de vivre, warranty.***

4. Студенти забезпечуються різноплановою інформацією із завданням. Практика показує, що для підготовки до самостійного читання і перекладу літератури доцільно, особливо на початковому етапі, максимально активізувати аудиторні види роботи. Робота над загальним текстом допомагає більш детально розкрити особливості граматичного ладу, словарного запасу, морфології, дозволяє приділяти особливу увагу розвитку вмінь та навичок перекладу технічного тексту. Отже, даємо завдання: **Read the text «*The smart*».**

Over the last ten years people have got used to the sight of very small cars parked in tiny parking spaces. Smart is one of the world's youngest car makes and yet the smart fortwo is such a distinctive car that it has already been included as an exhibit in the Museum of Modern Art in New York – one of only six cars to attain this distinction. In April 1994, the Micro Compact Car AG was founded in Switzerland as a joint venture between Mercedes-Benz and Swatch. Nicolas Hayek, the inventor of the Swatch, brought his idea for an ultra-short small car, and Mercedes-Benz contributed expertise and experience from more than a hundred years of building cars. Engineers devised a car which is not only extremely mobile and efficient, but also very economical. Its other key feature is safety. After starting development in 1994, the smart fortwo celebrated its premiere at the Frankfurt Motor Show in 1997. Production in France started in July 1998 and in October sales took off in other European countries. In 1998 smart became a 100% subsidiary of what was then Daimler-Benz AG (today Daimler Chrysler AG). There is no doubt that the smart fortwo is a leader in urban mobility. All smart vehicles embody the same DNA: innovation, functionality and joie de vivre. They appeal to people who are sporty, independent and young at heart; people who love clever solutions and are open

to new ideas. 36-month or 25000-mile warranty.

5. Студенти отримують ряд питань для «мозкового штурму»: 1) »*Do you own a smart, or would you ever buy one?*»; 2) »*In which countries do you think small cars are most successful?*».

6. Заключний етап – «розповідання історії», коли студенти діляться набутим досвідом, знаннями з іншими. Відбувається узагальнення матеріалу, пропонуються конкретні шляхи вирішення проблеми: »*Do you think small cars will become more popular in the future? Why, or why not?*»

Таким чином, приходимо до висновку, що студент розглядає випадок, наведений в кейсі, вникає в нього, може прогнозувати і демонструвати своє рішення, що виноситься на обговорення.

Під час обговорення кейса викладач постійно робить акцент на використанні різних лексичних кліше для вираження своєї думки: *I believe, I strongly believe, I consider, I can't but say, I'd like to make a suggestion, I want to ask a question, I think we should leave this point and come back to it later.*

Для вираження незгоди: *I see your point of view but, I can't fully agree with you here, I strongly disagree with you, I think you are absolutely wrong.*

Рішення кейсів проводиться в п'ять етапів:

1. Знайомство з ситуацією, її особливостями.
2. Виділення основної проблеми (проблем), виділення факторів і персоналій, які можуть реально впливати.
3. Пропозиція концепцій або тем для «мозкового штурму».
4. Аналіз наслідків прийняття того чи іншого рішення.
5. Рішення кейса. Пропозиція одного або декількох варіантів (послідовності дій), вказівка на можливе виникнення проблем, механізми їх запобігання та вирішення.

Підводячи підсумок вищесказаного, слід ще раз зазначити, що метод case-study надає студентам відмінну можливість творчо застосувати пройдений мовний матеріал на базі своїх професійних знань і дозволяє студентам адаптуватися до реальних і потенційно можливих ситуацій. Оскільки це інтерактивний метод навчання, він сприймається позитивно. Студенти бачать в ньому можливість проявити ініціативу, відчутти самостійність під час засвоєння теоретичних положень, а також оволодіти практичними навичками. Не менш важливе і те, що аналіз ситуацій досить сильно впливає на професіоналізацію студентів, сприяє формуванню їх інтересу до майбутньої професії, а це у свою чергу формує позитивну мотивацію до навчання.

Відтак, перспективу подальшого дослідження ми вбачаємо у впровадженні методу case-study в процес іншомовного професійно-орієнтованого навчання та в результаті отриманих досліджень розробки комплексу вправ з використанням вищезазначеного методу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончарова М. В. Кейс-метод в обучении иноязычному общению менеджеров / М. В. Гончарова // Студент и учебный процесс: иностранные языки в высшей школе : сборник научных статей / под ред. Ю. Б. Кузьменковой. – М. : Центр по изучению взаимодействия культур ФИЯ МГУ им. М. В. Ломоносова, 2004. – С. 95–100. – (Дискуссионный клуб FLT: современные тенденции и опыт профессионалов. – Вып. № 5).
2. Долгоруков А. М. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] / А. М. Долгоруков. – Режим доступа : <http://www/vshu.ru> (дата обращения 28.01.14).
3. Покушалова Л. В. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения студентов / Л. В. Покушалова // Молодой учёный. – 2011. – № 5. – Т. 2. – С. 155–157.